

Lent a Döring József számára 1834-ben tervezett ház V., Zrínyi utcára néző oldalhomlokzata (Ma Hild József Általános Iskola), jobbra a Ráth Károly pékmesternek tervezett lakóház fölépcsőháza a V., Papnövelde utca 2. szám alatt, lent a Ráth-ház (a szerző felvételei, 2017)

utca 12. szám alatt álló Hild József Általános Iskola épülete is, amelyet 1834-ben tervezett Döring József számára. A Hercegprímás utcában is található néhány Hild-alkotás, mint a 7-es szám alatt álló, 1844-ben emelt, de napjainkban már átalakított épület vagy az 1846-ban épült 6-os számú Blana-ház. Kiemeljük még a Papnövelde utca 2. szám alatt álló lakóházat, amelyet Hild József 1841-ben tervezett Ráth Károly pékmesternek.¹¹⁶

Az Erzsébetvároshoz tartozó, egykori „*Három Dob vendéglőről*” („*Drei Trommel Gasse*”) elnevezett Dob utcában is több Hild épületre bukkanhatunk. Ezek közé tartoznak az 1830-as években épült Dob utca 19. és 20. számú házak, valamint a Dob utca 3. számú épület, ami Pscherer Miklós megbízásából 1852 körül épült fel.

Balra a mai V., Október 6. utca 3. szám alatt álló lakóház homlokzatának részlete, amely 1844 és 1845 között Hild József tervei szerint nyerte el végleges formáját (a szerző felvétele, 2017), jobbra a Váci utca 4. szám alatt álló ház napjainkban.

Lent: A Tänzer-ház Arany János utcai oldalhomlokzata (a szerző felvételei, 2017)

Balra a Derra-ház főhomlokzatának részlete, jobbra Karczag Benjámín kétemeletes háza a mai V., Zrínyi utca 4. szám alatt

Lent: az V., Arany János utca 7. szám alatt álló lakóház homlokzata (a szerző felvételei, 2017)

Balra a Deák téri evangélikus templom főhomlokzata. A templom első terveit Krausz János készítette, a végleges terveket Pollack Mihály rajzolta 1799-ben. A főhomlokzat plasztikus homlokzattagolása Hild József tervei szerint készült 1856-ban

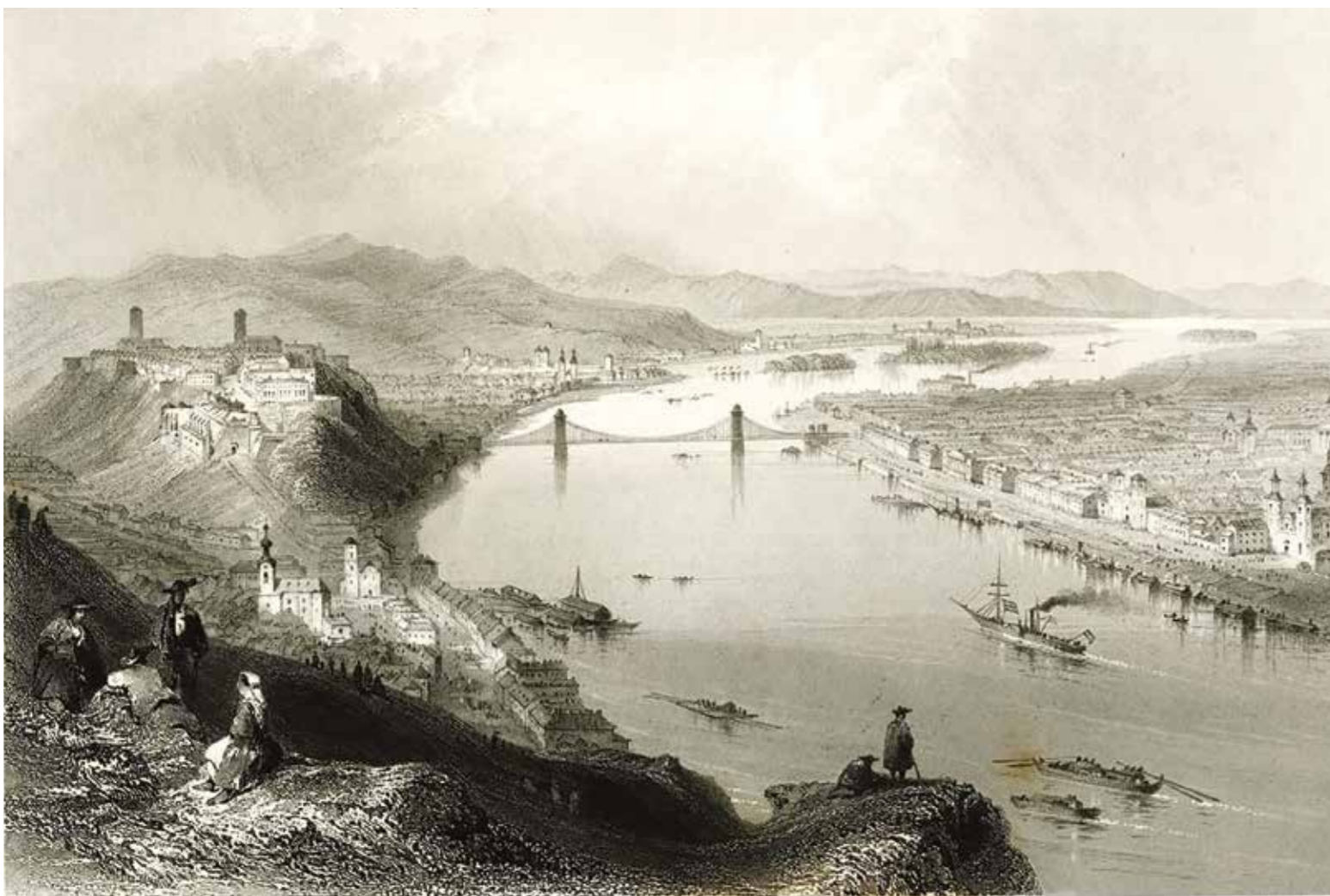
Jobbra a mai Evangélikus Országos Múzeum épületének részlete, a templomhoz csatlakozó egykori paplak és iskola, amely 1795 és 1854 között, három periódusban épült ugyancsak Krausz János, Pollack Mihály és Hild József tervei szerint (a szerző felvételei, 2017)

Az egykori paplak és iskola emléktáblája

Jobbra: Az épületegyüttes Bárczy István utca felé néző homlokzata (a szerző felvételei, 2017)

Buda és Pest látképe a Gellérthegyről, William Henry Bartlett rajza alapján G. K. Richardson acélmetszete, 1844 (FSZEK BGY)

A REFORMKORI PEST VÁROSKÉPE – KLASSZICISTA ÉPÜLETEK ÉS PALOTASOR

A fejezet elején meg kell említenünk a 19. században Pest városára vonatkozó építési rendszabályokat, hogy az egységes városkép kialakításának intézményi háttérébe is betekintést nyerhessünk. Pest közönséges építési rendszabására röviden az 1839. és az 1863. évből kiadott tájékoztatók alapján tudunk kitérni, azon belül is főként az épületek városképi megjelenésére vonatkozó részleteket emeljük ki. Az építkezésekhez a már említett Szépítő Bizottmány engedélyére volt szükség, amihez a tervek, valamint a hozzátartozó helyszínrajzok bemutatására kötelezték az építetőt. A házak emeletszámát a szöveg nem köti meg, mert azt a funkció is befolyásolhatja, azonban a magasságot három emeletben maximálta. Az egységes városkép kialakítása céljából leszögezi, miszerint „az építési rajzban kijelölt emeletek számán alól sem maradhat valamely épület, ha a szomszéd házak vonalzata megkívánja.” A házak színére is kitértek: „a házak szemet sértő vagy nem illő színe miatt visszásság ne származzék az utcái tekintetre nézve, minden építető úr és gazda az arra rendelt Szépítési Biztosság felszólítására házának illő színezetet adjon. A’ részenkénti

kiszínezés p. o. a földszinti sornak a ház’ többi színétől egészen különböző kiszínezése, visszásság miatt nem engedhető.” Ennél fogva az építőmesternek kötelessége volt a terveken a színekre is egyértelműen utalni.¹¹⁷

Patacsich József 1831-es városleírásában külön fejezetben mutatta be a magánemberek által újonnan építtetett legjelentősebb palotákat. Itt megemlékezik többek között Pfeffer Ignác Duna fürdő házáról, a Kereskedők házáról a Duna parton – amelyben a Nemzeti Kaszinó Társaság is működött – a Valero selyem „Fabrika házáról a Király utcában”, Deron házáról a Duna partján, gróf Cziráky Antal (1772–1852) Fejér vármegye főispánja, országbíró Hatvani utcai palotájáról és leírja, hogy ezek mind „Hild Úr planuma szerént építettek.” Felsorolásában az Ürményi-ház és „Ullmann Dohány lerakó háza” is megemlékezésre került, bár ezeknél külön nem említi a tervező személyét.¹¹⁸

A Kirakodó tér egy Carl Schwindt rajza alapján készült metszeten (Aurora, 1834/1, 246 o.)

